

An aerial photograph of a residential area with a river and a bridge. The text is overlaid on the image.

NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN EN GIER- ZWALUWEN

Werf aan den IJssel

26 november 2021

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM	26 november 2021
PROJECT PROJECTLEIDER	Veldonderzoek IJsseldijk Krimpen aan den IJssel ir. Eric van der Aa
OPDRACHTGEVER PROJECTNUMMER	Gemeente Krimpen aan den IJssel 20210752
AUTEUR	Mink Enthoven Roel van Marrewijk
STATUS	Definitief

INHOUD

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Werkwijze	4
2. Wettelijk kader	5
3. Resultaten	7
3.1 Bezoek 1	7
3.2 Bezoek 2	9
3.3 Bezoek 3	11
3.4 Bezoek 4	13
3.5 Bezoek 5	15
3.6 Bezoek 6	17
3.7 Totaaloverzicht	19
4. Mitigerende maatregelen/vervolgstappen	21
4.1 Vleermuizen	21
4.2 Gierzwaluw	21
4.3 Bever	22
5. Conclusies & Aanbevelingen	23
5.1 Conclusies	23
5.2 Aanbevelingen	23

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Aan de IJsseldijk in Krimpen aan den IJssel zijn plannen voor een ontwikkeling. In dit kader is een ecologische quickscan verricht door TAUW¹. Uit deze quickscan is gebleken dat het gebied in potentie geschikt is voor onder andere gierzwaluwen en vleermuizen. Om deze reden is aanvullend onderzoek uitgevoerd. Deze rapportage bevat de uitwerking voor gierzwaluwen en vleermuizen. In een losse rapportage verzorgd door adviesbureau E.C.O. logisch² worden de andere soort(groep)en behandeld die nog om nadere beschouwing vroegen.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is het vaststellen (of uitsluiten) van een functie van het plangebied voor vleermuizen en gierzwaluwen. Tijdens de werkzaamheden is tevens gelet op de eventuele aanwezigheid van andere beschermde soorten. Daarmee kan vastgesteld worden of de ruimtelijke ontwikkeling gevolgen heeft voor de beschermde soort(groep)en in het kader van de Wet natuurbescherming. Als het plangebied een beschermde functie heeft voor deze soorten geldt dat er een ontheffingsprocedure nodig is. Zijn er geen beschermde soorten en/of functies aanwezig dan kunnen werkzaamheden zonder ontheffing worden uitgevoerd.

1.3 Werkwijze

Voor het onderzoek naar de functie van het gebied voor vleermuizen en gierzwaluwen zijn bezoeken gebracht aan het plangebied. Het aantal bezoeken is gebaseerd op het vleermuizenprotocol 2021 en de soortenstandaard voor de gierzwaluw. Totaal is het plangebied zes keer bezocht. Vier keer ten behoeve van vleermuizen en drie keer ten behoeve van gierzwaluwen. Elk bezoek is afgelegd met twee ecologen. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de momenten. In hoofdstuk drie worden de resultaten beschreven en wordt per bezoek ook de ingegaan op de weersomstandigheden. In hoofdstuk vier komen de benodigde mitigerende maatregelen aan bod en in hoofdstuk vijf worden de conclusies gegeven.

Tabel 1.1 Overzicht bezoeken

Vleermuis	Vleermuis + gierzwaluw	Vleermuis + gierzwaluw	Gierzwaluw	Vleermuis	Vleermuis
17 mei 20:34 -23:46	7 juni 20:00 -23:00	28 & 29 juni 20:00 – 22:05 & 3:30 – 5:30	8 juli 20:00 – 22:00	16 augustus 22:10 – 00:10	6 september 21:15 – 23:15

¹ Quickscan IJsseldijk 363, Krimpen aan den IJssel, TAUW, 17 maart 2021.

² Natuuronderzoek Werf aan den IJssel te Krimpen aan den IJssel, Adviesbureau E.C.O. Logisch BV, 11 oktober 2021.

2. WETTELIJK KADER

Zorgplicht

De zorgplicht is opgenomen in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming en luidt als volgt:

1. Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of;
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Vogelrichtlijnsoorten & Habitatrichtlijnsoorten

Vogelrichtlijn artikel 3.1:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijn artikel 3.5:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Nationaal beschermde soorten

Naast de Europese bescherming van soorten kent de wet een artikel gericht op de specifiek in ons land beschermde soorten. Dit is artikel 3.10:

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Provinciaal vrijgestelde soorten

Vervolgens kan een provincie zelf nog de keuze maken om de soorten waarnaar verwezen wordt in artikel 3.10 op een lijst van vrijstelling te zetten. Dat betekent dat deze soorten specifiek voor die provincie niet als beschermde soorten worden gezien. Voor de provincie Zuid-Holland gaat het om deze soorten³.

Alle soorten vleermuizen die in Nederland voorkomen zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Deze staan vermeld in de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. Bescherming die hier uit voortkomt geldt voor vaste rust- en verblijfplaatsen. Daaronder vallen ook de essentiële vliegroutes en foerageergebieden. Deze strenge bescherming is nodig omdat vleermuizen erg kwetsbaar zijn. De meest kwetsbare perioden zijn de periode van de winterslaap en kraamperiode. Omdat ze zich tijdens deze perioden vaak in oude gebouwen ophouden kan de sloop van zo een gebouw het uitroeien van de gehele lokale kolonie betekenen. Gezien een bevrucht vrouwtje meestal maar één jong krijgt kost herstel een aanzienbare hoeveelheid tijd. Zoals zojuist al genoemd zijn niet alleen de verblijfplaatsen maar ook de functies foerageergebied en vliegroute beschermd. Vliegroutes bestaan veelal uit lijnvormige groen- en waterstructuren. Foerageergebieden variëren van windluwe grasveldjes tot open wateren. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn insecteneters en volgen dus de insecten naar gelang de weersomstandigheden. De functies foerageergebied en vliegroute zijn alleen beschermd wanneer deze essentieel zijn voor de lokale gunstige staat van instandhouding. Dit – essentieel zijn – betekent dat er in de omgeving geen vergelijkbaar aanbod voor die functie aanwezig en beschikbaar is.

De gierzwaluw is beschermd als inheemse diersoort zoals bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat deze soort is opgenomen in de bijlagen van de Vogelrichtlijn. Nesten van deze vogel zijn jaarrond beschermd. Deze soort is zeer honkvast waardoor het in stand houden van nestlocaties van groot belang is. Net als vleermuizen maken gierzwaluwen voor hun nesten gebruik van gebouwen, zoals woningen. Voor gierzwaluwen geldt zelfs dat deze uitsluitend gebruik maken van bebouwing. Bij het amoveren van bebouwing is het daarom belangrijk stil te staan bij de aan- of afwezigheid van gierzwaluwnesten.

³ Aardmuis, Bastaardkikker, Bosmuis, Bruine kikker, Bunzing, Dwergmuis, Dwergspitsmuis, Egel, Gewone bosspitsmuis, Gewone pad, Haas, Huisspitsmuis, Kleine watersalamander, Konijn, Meerkikker, Ree, Rosse woelmuis, Veldmuis, Vos, Wezel en Woelrat.

3. RESULTATEN

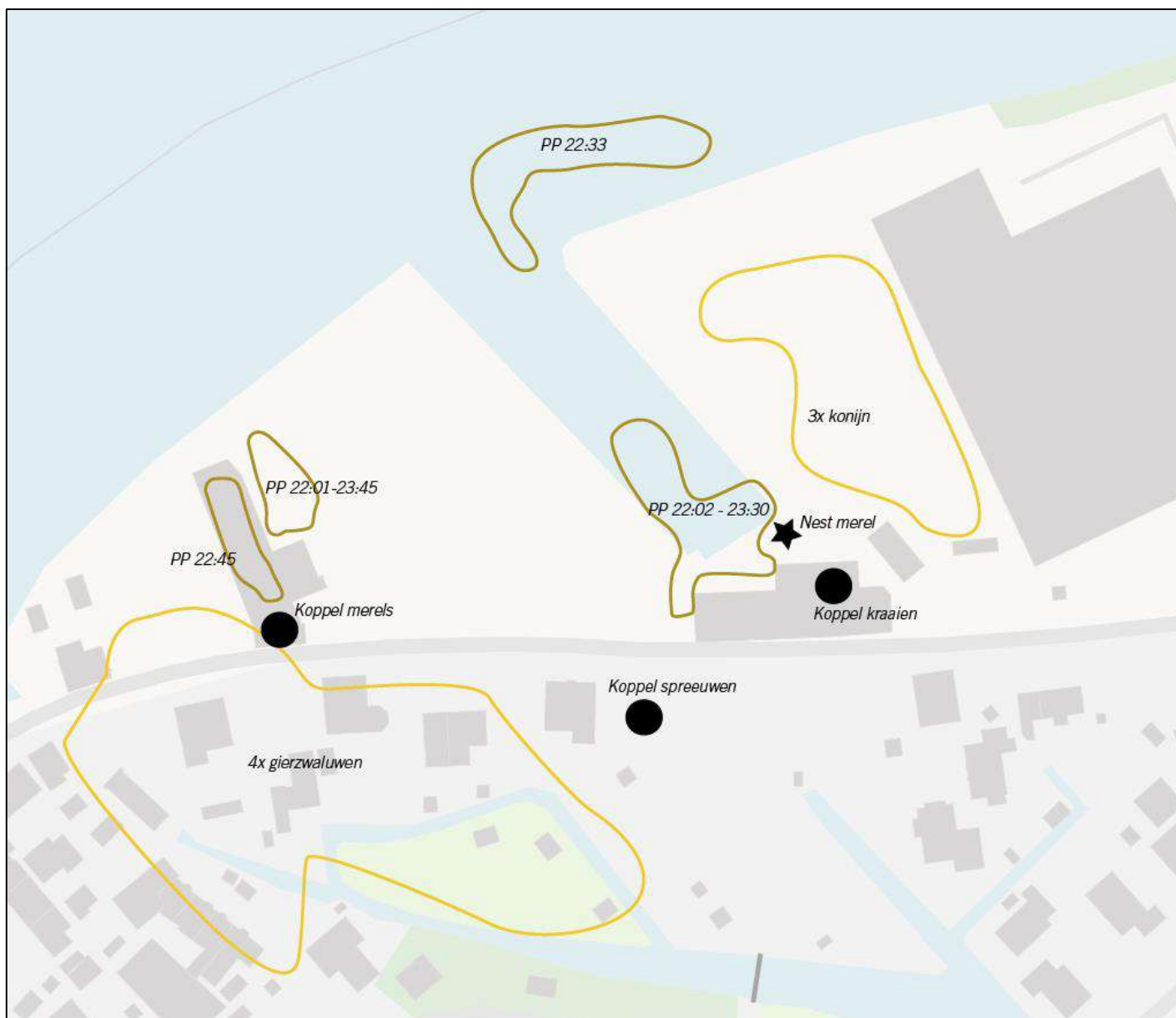
3.1 Bezoek 1

Het eerste bezoek aan het plangebied was gericht op vleermuizen. In onderstaande tabel (tabel 3.1) staan de weersomstandigheden van het moment van bezoek vermeld.

Tabel 3.1 Weersomstandigheden bezoek 1

Datum	17-05-2021	
Temperatuur	11 C °	10 C °
Wind	17.7 km/h	0 km/h
Neerslag	Droog, enkele wolk	
Zonsondergang	21:33	
Zonsopkomst	05:46	

Voor dit bezoek arriveerden we aan de vroege kant waardoor we kans kregen ook nog te kijken naar eventuele activiteit van gierzwaluwen. Er zijn geen gierzwaluwen met binding aan het projectgebied waargenomen. Alleen rond de zuidwestelijke hoek van het plangebied, maar deze dieren leken uiteindelijk richting de vier “damtorens” te gaan rond invliegtijd. Verder zat er een stelletje spreeuwen rond de zuidoostelijke hoek van het plangebied en troffen we een territoriale merel aan rond de westzijde van de westelijk gelegen loods. Hier beklimt groene beplanting het gebouw dat zeer geschikt is voor nestgelegenheden van zangvogels. Iets voor zonsondergang hebben we vervolgens een rosse vleermuis horen overvliegen toen we op de oostelijke punt van het plangebied stonden. Op dit punt zijn we opgesplitst om een beter overzicht van het plangebied te krijgen. Tijdens zonsondergang was er vrijwel direct activiteit bij de westelijke loods van tweemaal gewone dwergvleermuis. Bij de oostelijke loods pas ongeveer een half uur na zonsondergang activiteit van foeragerende gewone dwergvleermuis. Dit was aan de binnenzijde van de insteekhaven, waar deze de rest van de ronde waarneembaar was. Na ruim een uur na zonsondergang zijn beide loodsen doorgekamd. Hierbij is foeragerende gewone dwergvleermuis binnen in de westelijke loods (halruimte) waargenomen. Er is geen activiteit waargenomen in de oostelijke loods. Verder is tussendoor regelmatig langs het water gepost om eventuele langsvliegende vleermuizen te kunnen noteren. Dit heeft geen waarnemingen opgeleverd. Langs het water op de oostelijke punt is richting het einde nog een enkele puls waargenomen, deze viel niet te determineren. In figuur 3.1 is een overzicht gegeven van de waarnemingen tijdens dit bezoek.

Figuur 3.1 Overzichtskaart bezoek 1: gewone dwergvleermuis (PP).

3.2 Bezoek 2

Het tweede bezoek aan het plangebied was de eerste ronde gericht op gierzwaluwen en de tweede ronde voor vleermuizen. In onderstaande tabel (tabel 3.2) staan de weersomstandigheden van het moment van bezoek vermeld.

Tabel 3.2 Weersomstandigheden bezoek 2

Datum	07-06-2021	
Temperatuur	20 C °	11 C °
Wind	20 km/h	0 km/h
Neerslag	Droog, geen bewolking	
Zonsondergang	21:57	
Zonsopkomst	05:25	

Aankomst 20:01, direct na een ronde over het gehele terrein zijn we op een uitkijkpunt gaan zitten voor een totaaloverzicht van het plangebied. Net als tijdens het laatste bezoek was er met name gierzwaluwactiviteit ten zuiden van het plangebied. Dit keer kwamen de dieren echter dichterbij en vlogen regelmatig gierend vlakbij en over het plangebied. Rond zonsondergang (21:59) vlogen twee dieren in bij het woonhuis van de westelijk gelegen loods. De exacte locatie was aan de straatzijde onder de dakgoot aan de rechterkant (figuur 3.2). Vanuit dezelfde gevel vlogen vervolgens ook twee gewone dwergvleermuizen uit. Rond de oostelijke loods was weinig tot geen activiteit tot, even na zonsondergang (vergelijkbaar met vorige bezoek), een gewone dwergveermuis in de insteekhaven kwam foerageren. Om 23:14 kwam een bever de insteekhaven in zwemmen. Deze bleef op locatie tot ons vertrek. Rond de insteekhaven hebben we vervolgens twee overvliegende rosse vleermuizen gehoord, eenmaal in zuidelijke richting en eenmaal noordwaarts. We hebben verder rond de westelijke loods nog verschillende gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Beide loods hebben we ongeveer een uur na zonsondergang ook nog een keer doorgelopen, hierbij zijn geen waarnemingen gedaan. In figuur 3.3 is een overzicht gegeven van de waarnemingen tijdens dit bezoek.

Figuur 3.2 Nestlocatie gierzwaluw (foto Roel van Marrewijk)

Figuur 3.3 Overzichtskaart bezoek 2: gewone dwergvleermuis (PP), rosse vleermuis (NN).

3.3 Bezoek 3

Het derde bezoek aan het plangebied is opgedeeld in twee delen. Eerst een avondbezoek met de tweede ronde gericht op gierzwaluwen en vervolgens een ochtendbezoek met de derde ronde voor vleermuizen. In onderstaande tabellen (tabellen 3.3 en 3.4) staan de weersomstandigheden van de bezoekmomenten vermeld.

Tabel 3.3 Weersomstandigheden bezoek 3 (1/2)

Datum	28-06-2021	
Temperatuur	21 C °	20 C °
Wind	17.7 km/h	10 km/h
Neerslag	Droog geen bewolking	
Zonsondergang	22:05	
Zonsopkomst	05:25	

Tabel 3.4 Weersomstandigheden bezoek 3 (2/2)

Datum	29-06-2021	
Temperatuur	15 C °	17 C °
Wind	10 km/h	9.7 km/h
Neerslag	Droog licht bewolkt	
Zonsondergang	22:06	
Zonsopkomst	05:26	

We arriveerden rond 20:00 en hebben vervolgens het plangebied vanuit een strategische locatie (scoutingsteiger) overzien. Regelmatig hebben we onze post verlaten voor een ronde door het gebied. Vrijwel direct na aankomst vlogen er drie gierzwaluwen hoog over boven het hek aan de oostzijde. Een fuut was aan het vissen in de insteekhaven, een aalscholver vloog in een rechte lijn in noordoostelijke richting over het gebied en rond 20:30 was een visdiefje aan het foerageren in de insteekhaven. Tussen 21:30 en 22:00 hebben we verschillende keren gezien hoe gierzwaluwen de nok van het woongebouw (zelfde locaties als vorige bezoek) verlieten en weer naar binnen gingen. Waarschijnlijk ging het weer om 2 of 3 individuen.

Rond 3:30 arriveerden we weer in het gebied voor de ochtendronde vleermuizen. Aan het uiteinde van de insteekhaven waren twee gewone dwergvleermuizen druk aan het foerageren. Op de punt aan de oostzijde van het gebied is een foeragerende rosse vleermuis gehoord (locatie buiten plangebied en kaart) en aan de zuidzijde deels over het groen van de kant en deels over de insteekhaven was een ruige dwergvleermuis aan het foerageren 3:48. Aan de oostzijde van het plangebied waren vergelijkbaar met het vorige bezoek regelmatig gewone dwergvleermuizen aan het foerageren (soms drie tegelijkertijd). Echter verdwenen al deze gewone dwergvleermuizen rond zonsopkomst naar de overzijde van de weg (zuidelijk). De voornaamste waarnemingen van gewone dwergvleermuizen waren rond de weg en tussen 4:30 en 5:00. Deze individuen hebben we naar het zuiden zien verdwijnen. Ons vermoeden is dat de kraamkolonie zuidelijk dichtbij gelegen is. Hier hebben we ook tekenen van zwermgedrag waargenomen. Het plangebied lijkt een foerageerfunctie te hebben voor (een deel van) deze kolonie. In figuur 3.4 is een overzicht gegeven van de waarnemingen tijdens dit bezoek.

Figuur 3.4 Overzichtskaart bezoek 3: gewone dwergvleermuis (PP).

3.4 Bezoek 4

Het vierde bezoek aan het plangebied was de laatste ronde voor gierzwaluwen. In onderstaande tabel (tabel 3.5) staan de weersomstandigheden van het bezoekmoment vermeld.

Tabel 3.5 Weersomstandigheden bezoek 4

Datum	08-07-2021	
Temperatuur	18 C °	16 C °
Wind	10,8 km/h	18 km/h
Neerslag	Droog, licht bewolkt	
Zonsondergang	22:01	
Zonsopkomst	5:33	

We arriveerden weer rond 20:00 uur met als eerste waarneming om 20:24 een enkele overvliegende gierzwaluw aan de oostzijde. Rond 20:27 vlogen twee gierzwaluwen gierend langs de westelijke loods. Tot 20:45 kwam vervolgens de voornaamste activiteit van 5 kokmeeuwen die stuk voor stuk (los van elkaar) overvlogen in noordoostelijke richting. Vervolgens rond 20:50 zaten er twee zwarte kraaien op de bouwmarkt aan de oostzijde van het plangebied en om 21:05 vloog er een sperwer recht over het midden van het plangebied vanaf het zuiden in een rechte lijn naar het noorden (over het kanaal). Om 21:23 vloog er een gierzwaluw uit op dezelfde locatie waar we eerder al een verblijfplaats hadden vastgesteld (straat-zijde woonhuis) en om 21:39 werden nog vier kokmeeuwen op dezelfde plek waargenomen als de kraaien eerder (als niet net wat noordelijker) op de rand van de bouwmarkt aan de oostzijde van het plangebied. Hierna vloog een sint-jacobsvlinder rond de kruiden langs de bouwmarkt binnen het plangebied. In figuur 3.5 is een overzicht gegeven van de waarnemingen tijdens dit bezoek.

Figuur 3.5 Overzichtskaart bezoek 4

3.5 Bezoek 5

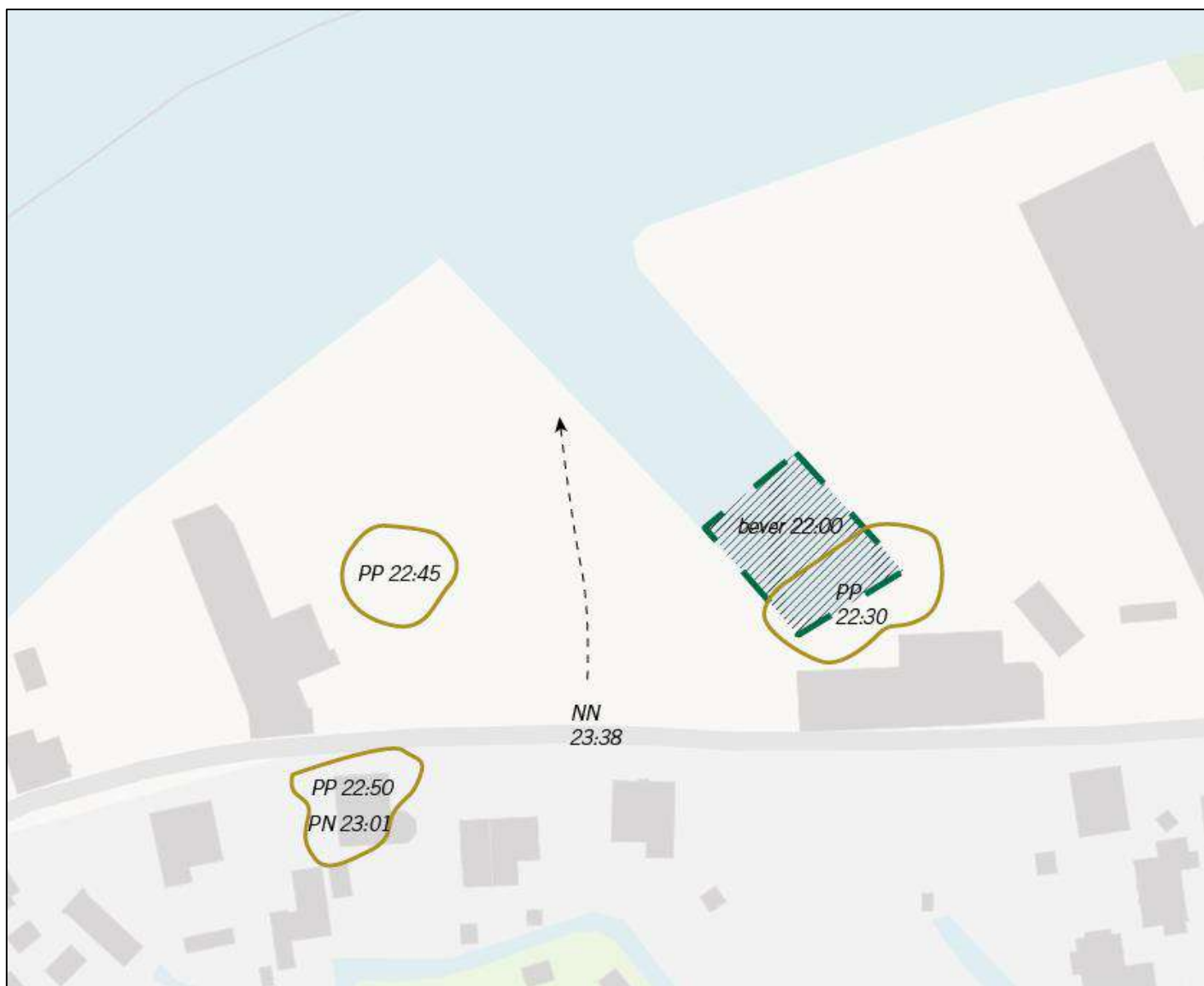
Het vijfde bezoek aan het plangebied was de eerste najaarsronde voor vleermuizen. In onderstaande tabel (tabel 3.6) staan de weersomstandigheden van het bezoekmoment vermeld.

Tabel 3.6 Weersomstandigheden bezoek 5

Datum	16-08-2021	
Temperatuur	19 C °	14 C °
Wind	18 km/h*	11.3 km/h
Neerslag	Droog geen bewolking	
Zonsondergang	21:03	
Zonsopkomst	06:28	

*windvlagen en zeer wisselend windsnelheden en richting

Rond 22:00 arriveerden we gezamenlijk op locatie. Het was redelijk winderig dus we vroegen ons af of er wel gevlogen zou gaan worden. Het eerste half uur leek dit niet het geval te zijn. Maar iets na half elf was het toch zo ver. De eerste foeragerende gewone dwergvleermuis was een feit, deze vloog rond de oostelijk gelegen loods bij de uitstekende punt aan de rechterzijde van de insteekhaven. Vervolgens (22:45) hoorden we op de oostelijke punt van de westelijke loods een balt-sende gewone dwergvleermuis, waarschijnlijk van de overzijde van de straat (buiten het plangebied). Terug aan de west-zijde van het gebied hoorden we nu ook daar de gewone dwergvleermuizen foerageren en een rosse vleermuis overvlie-gen. Vervolgens zijn we langs de IJsseldijk, die zuidelijk aan het plangebied grenst gelopen. Hier ten zuiden van ligt een luw-gelegen moestuin waar gewone- zowel als ruige dwergvleermuis foerageerde. Er leek door de dieren buiten het plangebied geen gebruik te worden gemaakt van de planlocatie als foerageergebied of vliegroute. We hebben geen zwermende dieren of verblijfplaatsen vastgesteld. In figuur 3.6 is een overzicht gegeven van de waarnemingen tijdens dit bezoek.

Figuur 3.6 Overzichtskaart bezoek 5: gewone dwergvleermuis (PP), ruige dwergvleermuis (PN), rosse vleermuis (NN).

3.6 Bezoek 6

Het zesde bezoek aan het plangebied was de tweede najaarsronde voor vleermuizen en de algehele laatste ronde. In onderstaande tabel (tabel 3.7) staan de weersomstandigheden van het bezoekmoment vermeld.

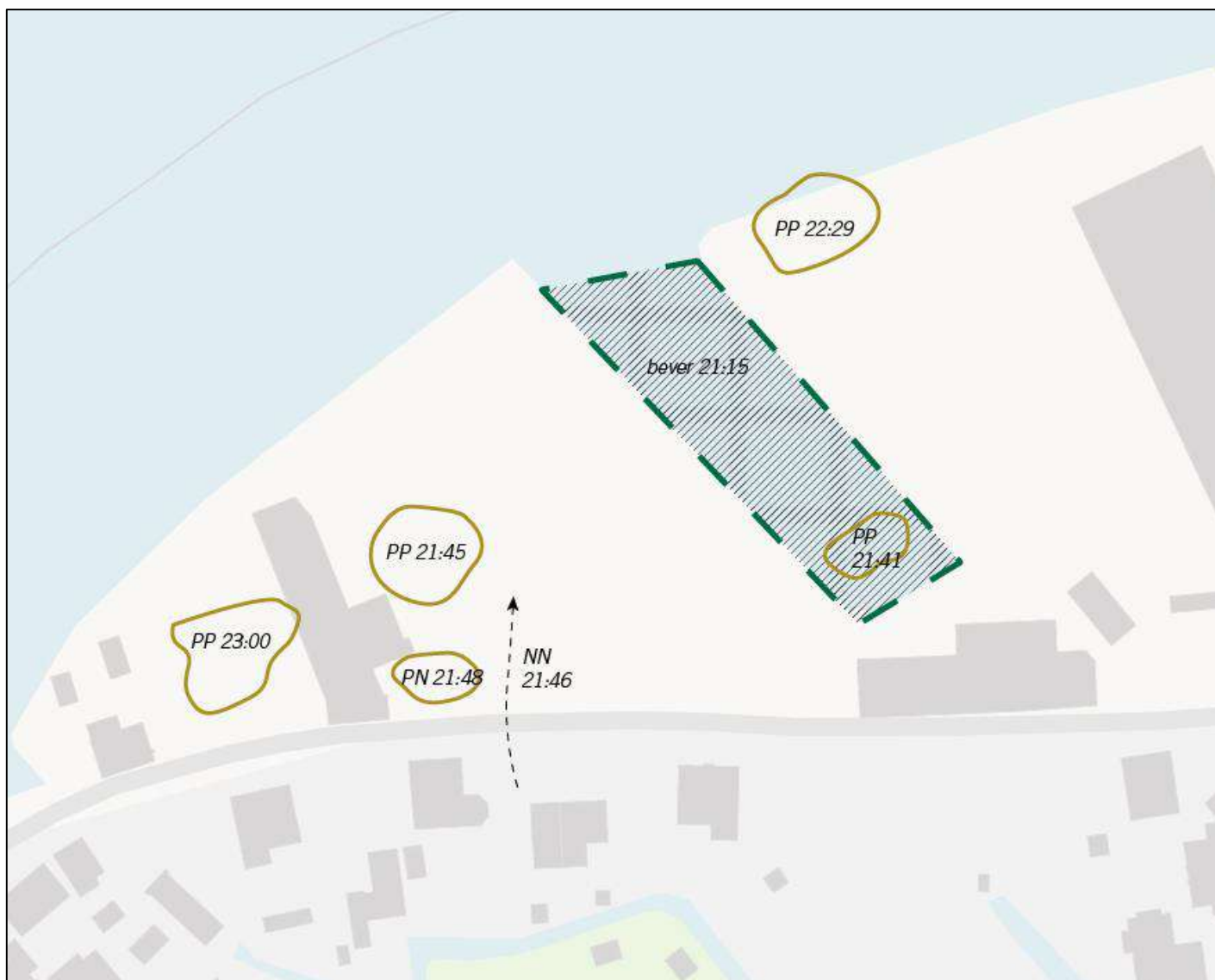
Tabel 3.7 Weersomstandigheden bezoek 6

Datum	06-09-2021	
Temperatuur	17 C °	12 C °
Wind	13 km/h	10 km/h
Neerslag	Droog geen bewolking	
Zonsondergang	20:19	
Zonsopkomst	07:02	

Om 21:15 arriveerden we op locatie, een klein uurtje na zonsondergang. Direct na het betreden van het gebied hoorden we een plons in het water. Iets verderop keken we vanaf een uitkijkpunt naar het water en stelden vast dat de bever weer terug was. Gezien vanaf de weg liepen we eerst naar de rechterbovenhoek van het gebied. Hier liepen we de teunisbloemen na om te checken op pijlstaarten. Wat betreft vleermuizen was het hier nog stil. Van de nachtvlinders vonden we een aantal huismoeders. We bewogen ons naar de andere zijde van het projectgebied en het viel op dat het nog vrij stil was. Pas een half uur later begon de vleermuisactiviteit echt te komen. We hoorden in de linkerbovenhoek een gewone dwergvleermuis foerageren (21:45) en een rosse vleermuis overvliegen (21:46). Rond het begin van de insteekhaven foerageerde nog een gewone dwergvleermuis (21:41). Langs het woonhuis hoorden we vervolgens een ruige dwergvleermuis (21:48), vermoedelijk ook foeragerend. Op dit moment hoorden we tevens aan de overzijde van de IJsseldijk een bosuil roepen. Terug naar de andere kant van het gebied vonden we daar inmiddels ook foeragerende gewone dwergvleermuis (22:29). Hierna hebben we nog de straat en de andere zijde van de westelijk gelegen loods bekeken waar ook nog activiteit was van gewone dwergvleermuizen (23:00). We hebben geen paarverblijven of anderszins opvallende activiteit gevonden die gebonden was aan het projectgebied. Hoogtepunt was de bever die ons, in ieder geval tijdens het eerste uur, gezelschap heeft gehouden. Hiervan hebben we ook vraatsporen aangetroffen binnen het plangebied (figuur 3.7). In figuur 3.8 is een overzicht gegeven van de totale waarnemingen tijdens het bezoek. De vraatsporen van de bever zijn langs de oever aan de westzijde van de insteekhaven aangetroffen.

Figuur 3.7 aangetroffen beversporen

Figuur 3.8 Overzichtskaart bezoek 6: gewone dwergvleermuis (PP), ruige dwergvleermuis (PN), rosse vleermuis (NN).

3.7 Totaaloverzicht

In figuur 3.9 is een totaaloverzicht gegeven van de belangrijkste aangetroffen natuurwaarden. Hieronder wordt hier per soort nader op ingegaan.

3.7.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn drie soorten vleermuis aangetroffen: de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis. De gewone dwergvleermuis is de enige soort waarvoor een verblijfplaats binnen het plangebied is vastgesteld, deze bevindt zich in de westelijke loods, direct grenzend aan de weg.

Foerageergebied

De gewone dwergvleermuis gebruikt daarnaast twee delen van het plangebied als foerageergebied, één foerageergebied bevindt zich tussen de oostelijke loods en de haven, het tweede bevindt zich aan de oostzijde parallel langs de westelijke loods. Beide foerageergebieden zijn niet druk bezocht, wel werd bij elk bezoek gebruik vastgesteld door één tot enkele vleermuizen. De foerageergebieden kunnen daarmee als waardevol maar niet essentieel worden beschouwd. De ruige dwergvleermuis foerageert aan de andere kant van de dijk in de donkere (moes)tuinen en maakt met enige regelmaat een uitstapje naar het plangebied. Het plangebied is geen essentieel foerageergebied voor de ruige dwergvleermuis.

Vliegroutes

De Rosse vleermuis is meerdere keren hoog overvliegend waargenomen, echter is bij geen van deze waarnemingen een directe binding met het plangebied waargenomen. Van de gewone dwergvleermuis is regelmatig waargenomen dat deze de Hollandsche IJssel overstaken. Andere tekenen van een vliegroute binnen het projectgebied zijn niet waargenomen. De aanwezigheid van een essentiële vliegroute kan worden uitgesloten.

3.7.2 Gierzwaluw

Nestlocatie

Binnen het plangebied is een broedpaar gierzwaluwen aangetroffen, meerdere waarneming op dezelfde locatie indiceren een nest in de westelijke loods. De aanvliegroute van de dieren is vermoedelijk over de IJsseldijk vanuit het oosten of vanuit het zuiden in een S-vormige route langs het tegenovergelegen woonhuis.

3.7.3 Bever

Voortplantings- of rustplaatsen

Tijdens het onderzoek naar de gierzwaluw en vleermuizen zijn van de bever meerdere zichtwaarnemingen gedaan en knaagsporen gevonden. Hiermee kan worden vastgesteld dat de bever met enige regelmaat aanwezig is in het plangebied en hier ook foerageert. Er is geen burcht gevonden van de bever. Het valt niet uit te sluiten dat deze aanwezig is in het plangebied, gezien enkele voor de onderzoekers onbereikbare/niet waarneembare delen van de oever.

Figuur 3.9 Overzichtskaart totaal

4. MITIGERENDE MAATREGELEN/VERVOLGSTAPPEN

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Verblijfplaatsen

Aangetroffen is één verblijfplaats met twee gewone dwergvleermuizen. Het gaat om een zomerverblijfplaats die eenmalig is waargenomen. Voor het verstoren of wegnemen van deze verblijfplaats is een ontheffing benodigd. Om deze ontheffing te verkrijgen dienen mitigerende maatregelen te worden genomen. Om te mitigeren voor deze verblijfplaats is een minimum van 4 kleinschalige verblijfplaatsen benodigd. Een aantal mogelijk type kasten zijn de Chillon en de Beaumaris⁴. Voor de aanvang van werkzaamheden die de verblijfplaatsen ongeschikt maakt door verstoring of vernietiging dienen deze kasten al te hangen. Om de dieren te laten wennen aan de kasten geldt een gewenningsperiode van 3 maanden, deze gewenning kan alleen tijdens de actieve periode van vleermuizen (15 mei t/m 15 oktober). De kasten dienen binnen 100 meter van de huidige verblijfplaats te worden opgehangen. Met argumentatie kan uitgeweken worden tot een afstand van maximaal 200 meter. De invliegopening van de vervangende verblijfplaatsen is minimaal 3 meter boven maaiveld, met een geschikte en donkere aanvliegroete. De opening van de vervangende verblijfplaats is niet toegankelijk voor predatoren.

Wanneer mogelijk is een gefaseerde uitvoering van het project het meest wenselijk. Hiermee worden de nieuwe permanente verblijfplaatsen (geen uitwendige kasten) gerealiseerd drie maanden voordat de huidige verblijfplaatsen worden verwijderd. Dus in dit specifieke geval de bebouwing aan de oostzijde gebouwd, met daarin voorzieningen voor vleermuizen, voordat de loods aan de westzijde verbouwd wordt. Door met deze methode te werken zijn tijdelijke kasten niet noodzakelijk en kunnen de gevolgen voor vleermuizen tot een minimum worden beperkt. Graag denken wij mee met het bedenken van permanente maatregelen in de beoogde bebouwing.

4.1.2 Foerageergebied/vliegroutes

Het plangebied functioneert niet als essentieel foerageergebied of als onderdeel van een vliegroute. Wel is er veel activiteit van vleermuizen na zonsondergang. Om de functies van het gebied te behouden tijdens de werkzaamheden is het wenselijk dat er 's nachts geen verlichting brandt, met uitzondering van verlichting om verblijfplaatsen ongeschikt te maken voorafgaand aan de werkzaamheden.

4.2 Gierzwaluw

Binnen het plangebied is één nestplaats van gierzwaluwen aangetoond. Voor het verstoren of wegnemen van deze nestplaats is een ontheffing benodigd. Deze ontheffing kan worden verkregen door gepaste maatregelen te treffen. Voor één nestplaats dienen conform de soortenstandaard⁵ minimaal 5 verblijfplaatsen op een geschikte locatie te worden teruggeplaatst. Bij voorkeur worden deze verblijfplaatsen in elkaars nabijheid geplaatst (koloniebroeder). Verblijfplaatsen voor gierzwaluwen kunnen worden gerealiseerd in de vorm van kasten, of met behulp van bouwkundige aanpassingen in de nieuwbouw. De voorkeur gaat uit naar verblijfplaatsen die zijn opgenomen in het bouwwerk: inbouw kasten en/of aanpassingen in de bouw waardoor verblijfplaatsen aanwezig zijn. Verblijfplaatsen bevinden zich op minimaal 3 meter hoogte en hebben een open aanvliegroete. De openingen van de nestplaatsen zijn niet bereikbaar voor predatoren. De vervangende verblijfplaatsen hebben een oriëntatie op het noorden of het oosten, of zijn gelegen in de schaduw van het gebouw zelf (onder een dakgoot of andere overkapping). Vergelijkbaar met de mitigerende maatregelen voor de vleermuizen moeten er ook voor de gierzwaluw voorafgaand aan de werkzaamheden al vervangende verblijfplaatsen beschikbaar zijn gesteld. Ook hier kan gekozen worden direct permanente verblijfplaatsen aan te brengen in de bebouwing die in het oosten van het plangebied komt.

⁴ Deze zijn onder andere verkrijgbaar bij vivara.nl

⁵ Soortenstandaard Gierzwaluw, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014

4.3 Bever

Tijdens de inventarisatie is de bever aangetoond in het plangebied, naast twee zichtwaarnemingen tijdens het onderzoek zijn er ook vraatsporen waargenomen tijdens de eerste inventarisatie. Daarmee kan uit worden gegaan dat het plangebied functioneert als rustplaats of voortplantingsplaats. Echter is nog niet afdoende informatie beschikbaar om met zekerheid te kunnen stellen welke functie het plangebied vervult voor de bever en welke maatregelen getroffen moeten worden om hiervoor te mitigeren. Om afdoende informatie te verkrijgen is een aanvullend onderzoek naar de functies van het gebied voor de bever benodigd. Gezien het met name gaat om het aantonen of uitsluiten van een burcht is de winterperiode geschikt voor het onderzoek (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Onderzoekperioden bever⁶

	Januari - februari	Maart - april	Mei t/m oktober	November - december
Aantonen vraatsporen bomen en struiken				
Aantonen (vraat)sporen (nabij) cultuurgewassen				
Aantonen burchten				
Aantonen beverdammen				
Aantonen beverkanalen, uittreedplaatsen, wissels				
Aantonen geurplekken				

	Optimale periode
	Geschikte periode
	Geschikte periode, afhankelijk van het type gewas
	Ongeschikte periode (groeiseizoen vegetatie)

Tabel 4.2 Overzicht vervolgstappen

Beschermde soort	Benodigde mitigatie/vervolgstappen voorafgaand aan verstorende werkzaamheden
Gewone dwergvleermuis	4 vleermuiskasten & ontheffingsaanvraag
Gierzwaluw	5 nestkasten & ontheffingsaanvraag
Bever	Aanvullend onderzoek

⁶ Soortenstandaard Bever, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014

5. CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

5.1 Conclusies

- In het projectgebied is een vaste verblijfplaats gewone dwergvleermuis aangetroffen met twee exemplaren. Deze bevindt zich in de zuidelijke punt van de westelijke loods in de voorgevel van het woonhuis. De herontwikkeling van de locatie leidt tot het overtreden van de verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming art 3.5, lid 4 (wegnemen vaste rust- en/of verblijfplaatsen). Hiervoor dient een ontheffing te worden aangevraagd.
- Verder is een verblijfplaats gierzwaluw gevonden met een broedpaar. Ook deze bevindt zich in de voorgevel van het woonhuis. De herontwikkeling van de locatie leidt tot het overtreden van de verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming art 3.1, lid 2 (opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten). Hiervoor dient een ontheffing te worden aangevraagd.
- Daarnaast is een voortplantingsplaats of rustplaats van de bever aangetroffen. Het gaat om de insteekhaven en de oeverzone. De herontwikkeling van de locatie leidt tot het overtreden van de verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming art 3.5, lid 4 (beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen).

5.2 Aanbevelingen

- De voorgevel van het woonhuis langs de westelijke loods huist verblijfplaatsen van zowel de gewone dwergvleermuis als de gierzwaluw. Voordat werkzaamheden verricht worden die deze gevel ongeschikt maken door deze te vernietigen of te verstoren is een ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd. Deze kan aangevraagd worden bij de Provincie. Hiervoor dient een activiteitenplan te worden opgesteld met een overzicht van de verschillende mitigerende- en compenserende maatregelen die getroffen zullen worden. Deze kunnen wij eventueel in samenspraak verzorgen.
- De insteekhaven en de oeverzone zijn een rustplaats/voortplantingsplaats voor de bever. Werkzaamheden die de inrichting van deze zone veranderen kunnen niet worden uitgevoerd zonder ontheffing. Een ontheffing kan worden verkregen door bij de Provincie aan te tonen dat er gepaste maatregelen worden genomen. Om gepaste maatregelen te treffen omtrent de functies van de bever is nog nader onderzoek benodigd. Dit omdat momenteel nog niet uitgesloten kan worden dat er ook een beverburcht in het plangebied gelegen is.
- Omtrent een ontheffingsaanvraag geldt in de regel dat de procedure vereenvoudigt en doorgaans verkort kan worden door meer mitigerende en compenserende maatregelen te treffen dan wettelijk verplicht. Graag denken wij mee over mogelijkheden die op alle fronten haalbaar zijn.